STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
KULTŪROS PROCESAI IR MEDIJOS (VIDURAMŽIAI IR NAUJIEJI LAIKAI)	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. Birutė Kabašinskaitė **Kitas (-i):** prof. dr. (HP) Dainora Pociūtė-Abukevičienė, doc. dr. Aleksej Burov, prof. dr. Kristina Rutkovska	VU Filologijos fakulteto Baltijos kalbų ir kultūrų institutas; Literatūros, kultūros ir vertimo tyrimų institutas; Polonistikos centras

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamasis

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	Pavasario semestras	Lietuvių kalba

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: -	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra): -**

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	150	64+2	84

Dalyko (modulio) tikslas

Šiuo dalyku siekiama ugdyti analitinį, kritinį ir kūrybinį mąstymą, gebėjimą analizuoti, įžvelgti sąsajas ir vertinti istorinius skirtingų kultūros sričių fenomenus (raštijos, meno, religinės kultūros), ir su jais susijusias ankstyvąsias medialumo formas bei visuomeninius krikščioniškosios kultūros plėtros ypatumus), gretinant Europos ir Lietuvos sociokultūrinius reiškinius. Ugdomas gebėjimas dirbti individualiai ir grupėmis, numatant strategijas ir planuojant laiką. Formuojamos tarpkultūrinės ir tarpdalykinės kompetencijos; gilinamos esminės kultūrologijos, krikščioniškosios kultūros, komunikacijos ir medijų istorijos žinios bei gebėjimai jas taikyti. Formuojamas gebėjimas analizuoti raštingumo (angl. *literacy*), edukacijos ir religinės komunikacijos plėtros formas viduramžiais bei naujaisiais laikais (XVI–XVIII a.). Gilinamas Lietuvos bei rytų ir vidurio Europos regiono kultūros ir komunikacinių jos sklaidos kelių ir formų suvokimas bendrų europinių procesų paradigmoje.

Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Dalyką išklausę studentai:		
gebės analizuoti reiškinius, įžvelgti sudėtines dalis ir ryšius tarp jų;	paskaita, konkrečių tekstų analizė ir interpretacija, informacijos sisteminimas, grupės diskusija (savarankiškai atlikus užduotis)	darbas per seminarus, egzaminas
gebės kelti probleminius klausimus ir aktyviai dalyvauti diskusijoje;	paskaita, konkrečių tekstų analizė ir interpretacija, informacijos sisteminimas, grupės diskusija	darbas per seminarus, egzaminas
žinos, supras ir gebės tinkamai vartoti bei aiškinti pagrindines literatūrologijos, kultūros, kalbotyros sąvokas ir terminus;	paskaita, konkrečių tekstų analizė, informacijos paieška ir sisteminimas, grupės diskusija (savarankiškai atlikus užduotis)	darbas per seminarus, egzaminas

įgis žinių apie pagrindines literatūrologijos, kultūrologijos kryptis (šakas) ir metodus;	paskaita, konkrečių tekstų analizė, informacijos paieška ir sisteminimas, grupės diskusija (savarankiškai atlikus užduotis)	darbas per seminarus, egzaminas
įgis žinių apie raštingumo, edukacijos ir religinės komunikacijos plėtros formas viduramžiais bei naujaisiais laikais (XVI–XVIII a.) Europoje bei Lietuvoje;	paskaita, konkrečių tekstų analizė ir interpretacija, informacijos sisteminimas, grupės diskusija (savarankiškai atlikus užduotis), pranešimo rengimas	darbas per seminarus, pranešimo pristatymas, egzaminas
gebės analizuoti interpretuoti ir vertinti Lietuvos kultūros reiškinius platesniame Europos kultūros kontekste, vartodami tinkamą terminiją ir taikydami tinkamus metodus.	paskaita, konkrečių tekstų analizė ir interpretacija, informacijos sisteminimas, pranešimo rengimas, grupės diskusija (savarankiškai atlikus užduotis)	darbas per seminarus, pranešimo pristatymas, egzaminas
–		

Temos	**Kontaktinio darbo valandos**							**Savarankiškų studijų laikas ir užduotys**	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai	Praktika	**Visas kontaktinis**	**Savarankiškas darbas**	**Savarankiškai atliekamos užduotys**
I. Komunikacija ir medialumas viduramžiais ir naujaisiais laikais: raštas, knyga, edukacija, intelektualiniai tinklai.									
1. Įvadas: Istorinis medijų arsenalas. Medialumo formos krikščioniškoje kultūroje: sakytinis, rašytinis, vizualinis, akustinis, performansinis aspektas. Krikščionybės sklaida: popiežius ir Apaštalų sostas kaip komunikacinė Europos institucija. Bažnytinės ir pasaulietinės valdžios socialinis vaidmuo. Lietuva Europoje: esminiai socialinės ir kultūrinės komunikacijos kanalai viduramžių pabaigoje ir ankstyvaisiais naujaisiais laikais: rašto kultūra, korespondencija, tarptautiniai ryšiai, diplomatija.	2		2				4	4	Mokslinės literatūros bei šaltinių skaitymas ir analizė (Ragauskas, Ragauskienė, 2001 [pasirinkti laiškai]), pasirengimas diskusijai. Pranešimų rengimas.
2 *Mass media* ištakos: knygų spaudos pradžia Europoje ir Lietuvoje. Spaudos rūšys. Knygos menas. Knygų cenzūros formos. Bibliotekos ankstyvųjų naujųjų laikų kultūroje. LDK knygos Europoje.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros bei šaltinių skaitymas ir analizė (Petreikis, Dapkiewicz, 2020, 18–55), pasirengimas diskusijai. Pranešimų rengimas.
3. Universitetai. Intelektualieji tinklai ankstyvųjų naujųjų laikų Europoje. Mokslo samprata. Universitetų tipai Europoje. Pirmosios mokyklos Lietuvoje. Vilniaus jėzuitų akademija: struktūra ir jėzuitų edukacijos pobūdis. Jėzuitų mokyklinis teatras.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros bei šaltinių skaitymas ir analizė (Pociūtė 2020, 120–129, Ulčinaitė 2008, 11–35), pasirengimas diskusijai. Pranešimų rengimas.
4. Peregrinacija ir komunikacija Viduramžių ir Naujųjų laikų Europoje. Kelionių tipai ir jų reprezentacijos. Literatūra, menas ir kartografija.	2		2				4	4	Mokslinės literatūros bei šaltinių skaitymas ir analizė (J. Radvila, Kelionė į Italiją, 2021), pasirengimas diskusijai. Pranešimų rengimas.

II. Biblija ir jos sklaida									
1. Šventasis Raštas, jo dalys, sluoksniai, kanonas, originalo kalbos, autorystės klausimas.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros skaitymas ir analizė; pasirengimas diskusijoms. Loveday 2017: 27-40.
2. Medijos, perteikiančios Biblijos tekstą: žodinė tradicija, rankraščiai (ritiniai, kodeksai), spausdintos knygos, *Biblia pauperum*, interneto svetainės, duomenų bazės.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros skaitymas ir analizė, šaltinių skaitymas, darbas su interneto svetainėmis.https://www.biblestudytools.com/ https://biblehub.com/ https://www.biblegateway.com/ www.biblija.lt www.biblijosdraugija.lt www.seniejirastai.lt http://www.chylinskibible.flf.vu.lt
3. Medialiniai Biblijos tradicijos aspektai: nuo pirmųjų vertimų iki Reformacijos. Biblijos vertimai ir jų sklaida: Reformacija. Masinis Biblijos vertimas į nacionalines kalbas. Vertimai į lietuvių kalbą: Jono Bretkūno ir Samuelio Boguslavo Chylinskio visos Biblijos vertimai, Samuelio Bythnerio NT, Jacobo Quandto NT ir visos Biblijos vertimai bei svarbiausios jų redakcijos.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros ir šaltinių skaitymas bei analizė; pasirengimas diskusijoms. Kavaliūnaitė, 2014:13-64. Liuteris, Laiškas apie vertimą, 1530. Rėza, 2011 (1816): 53-93.
III. Krikščioniška apokaliptika ir jos recepcija									
1. Apokaliptika kaip religinio mąstymo fenomenas. Apokaliptinio mąstymo ištakos ir raida: kanoniniai ir apokrifiniai tekstai, Bažnyčios Tėvų mokymas.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros skaitymas ir analizė (Burov 2017, 28–39), pasirengimas atsakyti į teorinio pobūdžio klausimus.
2. Krikščioniško pasaulio pabaigos scenarijaus ir jo dalyvių raida viduramžių epochoje: *Muspilli* giesmė, Adso traktas *Apie Antikristo kilmę ir jo laiką*, Frau Avos poema *Paskutinis teismas.*	2		2				4	4	Mokslinės literatūros bei grožinių tekstų skaitymas ir analizė (Burov, Vrubliauskaitė 2019, 8–26; Burov 2017, 51–57), pasirengimas diskusijai.
3. Pasaulio pabaigos motyvų recepcija viduramžių epochos mene: architektūra, skulptūra, ikonografija.	2		2				4	6	Vizualinio meno pavyzdžių analizė, pasirengimas diskusijai, pranešimo rengimas.
IV. Homiletikos sklaida									
1. Pamokslas kaip komunikacijos priemonė, jo vaidmuo LKD visuomenėje. Pamokslų tipai, jų adresatas, paskirtis ir recepcija. Lietuvos homiletika bendrame Europos kontekste, jos indelis į bendrą krikščioniškosios kultūros plėtrą.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros skaitymas ir analizė, šaltinių skaitymas (Gelumbeckaitė 2018, 184–214; Rutkovska 2012, 309–319). Pranešimų rengimas.
2. Pamokslo struktūra ir šaltiniai, sąsajos su Biblija. Biblijos citavimas ir interpretacija. Pamokslas ir retorika. Alegorezė, jos raiškos būdai. Biblinės simbolikos polisemija. Konceptas.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros skaitymas ir analizė, šaltinių skaitymas, pasirengimas diskusijoms (Vaitkevičiūtė, 2017; Ulčinaitė 2013, 325–

									328; Skarga „Seimo pamokslai“).
3. Pamokslo kultūriniai kontekstai. Tradicinio, kanoninio elemento i individualaus aiškinimo apraiškos. Marijos, Kristaus ir žmogaus figūros pamoksluose. Biblinių personažų sąsajos su realiu gyvenimų, jų vaidmuo katekizacijos procese. Pamokslų rengimo mokymai.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros skaitymas ir analizė, šaltinių skaitymas (Sirvydo “Punktai sakymų”; Rutkovska 2023, 341–358), pasirengimas diskusijoms.
V. Religinės poezijos sklaida									
1. Bažnytinės giedamosios poezijos ištakos Europoje ir Lietuvoje. Muzikos ir teksto ryšys.	2		2				4	4	Mokslinės literatūros skaitymas ir analizė (Pociūtė 1995, 9–11, 39–62; Vaicekauskas 2005, 25–47, Kabašinskaitė 2019, 14–17); pasirengimas diskusijoms.
2. Giedamųjų tekstų tipai. Originalai ir perkūrimai. Giesmių tekstų elektroninės bazės.	2		2				4	5	Mokslinės literatūros skaitymas (Pociūtė 2005, 29–43; Wagner 2007, 1–26), parinktų giesmių tipų analizė; pasirengimas diskusijoms. Susipažinimas su elektroninėmis bazėmis.
3. Knygų istorija ir giesmynai. Pirmieji giesmynai Europoje ir Lietuvoje. Konfesijos įtaka giesmyno struktūrai.	2		2				4	6	Konkrečių giesmynų (Mažvydo, Kleino, Slavočinskio, Telegos) analizė, darbas su elektroniniais šaltiniais, pranešimų rengimas, pasiruošimas diskusijai.
VI. Pasiruošimas egzaminui ir jo laikymas							2	6	
Iš viso	**32**		**32**				**66**	**84**	

Vertinimo strategija	**Svoris proc.**	**Atsiskaitymo laikas**	**Vertinimo kriterijai**
Darbas auditorijoje per seminarus	20 %	Semestro metu	Už darbą per seminarus galima surinkti 3 balus: 3 balai: aktyviai dalyvauja diskusijose, tinkamai atsako į klausimus, tinkamai analizuoja tekstą ir formuluoja mokslo problemas, klausimus auditorijai, savarankiškai interpretuoja tekstą raštu. 2 balai: dalyvauja diskusijoje, tačiau atsako tik 70 nuošimčių užduodamų klausimų, nepakankamai stengiasi kelti klausimus ir analizuoti tekstą. 1 balas: lanko seminarus, tačiau menkai dalyvauja diskusijoje, atsako tik į 50 nuošimčių keliamų klausimų.
Pranešimo pristatymas (10 min.)	20 %	Semestro metu (paskirtu laiku)	Vertinami šie pranešimo aspektai: Pranešimo struktūra ir apimtis: pranešimo struktūra aiški ir logiška, yra visos reikiamos dalys (įvadas, kur pristatoma tema, tikslai, uždaviniai, problema; pranešimo turinio pristatymas, kur pateikiama empirinės medžiagos analizė ir interpretacija; išvados), pranešimas yra tinkamos trukmės, (0,5 balo); Analizė ir išvados: analizė labai išsami, išvados pagrįstos, formuluojamos remiantis empirine medžiaga (2 balai); jei analizė atlikta, bet nėra išsami, išvados ne visada pagrįstos, skiriamas 1 balas, už paviršutinišką analizę balai neskiriami.Mokslinis kalbėjimo stilius ir tyrimo kultūra: pristatymo metu naudojamas tinkamas žodynas tinkamai pasirinkti ir interpretuojami šaltiniai; formuluotės ir stilius atitinka mokslinio pranešimo reikalavimus (0,5 balo). Įvertinimas nepristačius pranešimo – 0 balų.

Egzaminas (testas)	60 %	sausis	Egzaminą sudaro 50 uždarojo tipo klausimų testas. Vertinimo kriterijai: 10 (puikiai). Puikios, išskirtinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atsakyta į 95–100 proc. klausimų. 9 (labai gerai). Tvirtos, geros žinios ir gebėjimai. Teisingai atsakyta į 85–94 proc. klausimų. 8 (gerai). Geresnės nei vidutinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atsakyta į 75–84 proc. klausimų. 7 (vidutiniškai). Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra neesminių klaidų. Teisingai atsakyta į 65–74 proc. klausimų. 6 (patenkinamai). Žinios ir gebėjimai blogesni nei vidutiniai, yra klaidų. Teisingai atsakyta į 55–64 proc. klausimų. 5 (silpnai). Žinios ir gebėjimai tenkina minimalius reikalavimus. Teisingai atsakyta į 51–54 proc. klausimų. 4, 3, 2, 1. Netenkinami minimalūs reikalavimai.
Rengiant pranešimą, galioja akademinio sąžiningumo ir etiško darbo su GDI principai (žr. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Generatyvinio dirbtinio intelekto naudojimo gaires). Jeigu rengdamas (-a) pranešimą studentas (-ė) naudojo GDI, tai pristatydamas (-a) pranešimą, privalo aiškiai nurodyti, kaip, kokiems tikslams GDI buvo naudotas. Vertindamas pranešimą, dėstytojas turi teisę žodžiu ir / arba raštu patikrinti studento (-ės) darbo autorystę. Studentui (-ei) negebant paaiškinti savo pranešimo turinio, negebant atsakyti į su pateiktu pranešimu susijusius konkrečius klausimus, galima darbą laikyti parengtu nesąžiningai.			

Autorius	**Leidimo metai**	**Pavadinimas**	**Periodinio leidinio Nr./ tomas**	**Leidykla ar internetinė nuoroda**	
Privaloma literatūra					
Ulčinaitė Eugenija (par.)	2008	Mokyklinė Baroko drama: antikinės dramos tradicijos ir aktualijų atspindžiai, in: Lietuvos jėzuitų teatras: XVI- XVIII amžiaus dramų rinktinė, p. 11-35.		Vilnius: LLTI	
Petreikis Tomas, Jolanta Dapkiewicz	2020	Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės knyga lenkų kalba XVI a. antroje pusėje, In: XVI a. Lietuvos knygos lenkų kalba, Vilnius: Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, p. 18-55.		Vilnius: Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	
Pociūtė Dainora	2020	Nuo medicus philosophus prie medicus religiosus, arba kodėl Vilniaus jėzuitų akademijoje nebuvo medicinos studijų, p. 120-129.	Problemos. Priedas.	https://www.zurnalai.vu.lt/problemos/article/view/21238/20350	
Radvila Jurgis	2001	Kelionė į Italiją. Vert. E. Ulčinaitė.		Vilnius: LLTI	
Ragauskienė Raimonda, Ragauskas Aivas	2001	Barboros Radvilaitės laiškai Žygimantui Augustui ir kitiems		Vilnius: Vaga	
Burov Aleksej, Ignė Vrubliauskaitė	2019	Frau Avos *Paskutinis teismas*. Pirmosios vardu žinomos vokiečių poetės poemos vertimas į lietuvių kalbą. *Literatūra*, vol. 61 (4), pp. 8–26.		Vilnius: Vilniaus universitetas https://www.zurnalai.vu.lt/literatura/article/view/16139/15288	
Burov Aleksej	2017	*Muspilli* giesmė. In: *Karolingų epochos vokiečių aukštaičių literatūra*. Ed. A. Burov., pp. 28–39 ir 51–57.		https://docplayer.org/87525144-Karolingu-epochos-	

				vokieciu-aukstaiciu-literatura.html	

Kavaliūnaitė Gina	2014	Apie pirmųjų protestantiškų Biblijos vertimų į lietuvių ir lenkų kalbas metodus (remiantis Brastos, Gdansko, Bretkūno ir Chylinskio Biblijų vertimais)	Senoji Lietuvos literatūra 38, 13–64.	Vilnius: LLTI	
Vaitkevičiūtė Viktorija	2006	LDK katalikiškas baroko pamokslas: tarp Ars vivendi ir Ars moriendi.		Vilnius: LLTI	
Gelumbeckaitė Jolanta	2018	Europos kultūrinės tradicijos tąsa *Wolfenbüttelio postilėje* (1573/1574).	*Baltų kalbų tekstų ir žodžių reikšmės*	Vilnius: VU, 184–214	
Rutkovska Kristina	2023	Jesuit Konstantinas Sirvydas (Konstanty Szyrwid) and the Origins of Lithuanian Linguistics and Homiletics	*Journal of Jesuit studies* 10, no. 2, 341–358.	Leiden: Brill	
McGinn Bernard	2000	The Encyclopedia of Apocalypticism. Volume 2. Apovalypticsm in Western History and Culture		New York/London: Continuum	
Vilimas Jonas (sud.)	2011	Bažnytinė muzika: enciklopedinis žinynas		Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras	
Pociūtė Dainora	1995	XVI–XVII a. protestantų bažnytinės giesmės		Vilnius: Pradai	
Vaicekauskas Mikas	2005	Lietuviškos katalikiškos XVI–XVIII amžiaus giesmės		Vilnius: LLTI	
Kabašinskaitė Birutė	2019	XVI-XVII amžiaus lietuviškų kalvinistų giesmynų kalba		Vilnius: VU leidykla	
Papildoma literatūra					
Grigalius Knapijus	2008	Filopatris, in: Lietuvos jėzuitų teatras: XVI-XVIII amžiaus dramų rinktinė, p. 57–120.		Vilnius: LLTI	
Narbutienė Daiva	2004	Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos lotyniškoji knyga XV–XVII a. (pasirinktos dalys)		Vilnius: LLTI	
Rabikauskas Paulius	2002	Vilniaus akademija ir Lietuvos jėzuitai, p. 31–43.		Vilnius: Aidai	
Luther, Martin	1530	Sendbrief vom Dolmetschen.		https://www.bibel-in-gerechter-sprache.de/wp-content/uploads/sendbrief.pdf arba http://pinkmonkey.com/dl/library1/digi170.pdf	
Loveday Simon	2017	The Bible for Grown-ups. A New Look at the Good Book, London.		London: Icon	
Hamel de, Christopher	2001	The Book. A History of the Bible, London.		London:	

				Phaidon	

Rėza Liudvikas Jedeminas	2011 (1816)	Lietuviškos Biblijos istorija. Šiaurės tautų religijos istorijos papildymas, In: Liucija Citavičiūtė (sud.), *Rėza. Raštai I. Lietuviškos Biblijos rengimas*, 53–93.		Vilnius: LLTI	
Vaitkevičiūtė, Viktorija (sud.)	2017	Motiejus Kazimieras Sarbievijus, Maršalo lazda, parodyta laidojant LDK maršalą Joną Stanislovą Sapiegą.		Vilnius: LLTI	
Mačiulytė Kristina	2005	Kad Tėvynė gyvuotų… XVIII amžiaus antrosios pusės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos proginiai pamokslai			
Ulčinaitė Eugenija	2013	Petro Skargos Seimo pamokslai XVI a. LDK politinių traktatų kontekste.	Senoji Lietuvos literatūra, 35-36, 73-85.	Vilnius: LLTI	
Rutkovska Kristina	2012	Konstantino Sirvydo „Punktai sakymų“ (1629, 1644): išsamių tyrinėjimų pradžia	Lituanistica 58(4), 309-319		
Skarga Petras		„Seimo pamokslai“. Antro pamokslo „Apie tėvynės meilę ir apie pirmą respublikos ligą...“.	Senoji Lietuvos literatūra, T. 34, 1-16.	Vilnius: LLTI	
Kabašinskaitė Birutė	2006	Žemaitiškieji rengėjo tapatybės pėdsakai XVIII–XIX amžiaus pagrindiniame katalikų giesmyne 1: *Balso širdies* pirmojo leidimo kalbos kaita	Archivum Lithuanicum 8, 149–186		
Kabašinskaitė Birutė	2001	XVI–XIX amžiaus lietuviškų giesmių tyrimo ir publikavimo apžvalga	Archivum Lithuanicum 3, 325–344	https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2001~1367182540225/J.04~2001~1367182540225.pdf	
Kabašinskaitė Birutė	2006	[Rec.] Mikas Vaicekauskas, Lietuviškos katalikiškos XVI–XVIII amžiaus giesmės, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2005	Archivum Lithuanicum 8, 365–372		
Pociūtė Dainora	2005	Psalmės Lietuvos didžiosios kunigaikštystės giesmynuose: XVI amžius: nuo Nesvyžiaus *Katekizmo* iki lietuviškųjų Merkelio Petkevičiaus vertimų	Literatūra 47 (1), 29–43		
Pociūtė Dainora	2006	Jano Kochanowskio tekstai lietuviškuose XVI–XVII a. LDK reformatų giesmynuose	Senoji Lietuvos literatūra 22, 119–141	https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367156758908/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content	
Wagner A. (ed.)	2007	Parallelismus membrorum		https://archive.org/details/Wagner2007ParallelismusMembrorum	

Atnaujinta: 2026-11-03